

Praat nu over later

Nadenken over toekomstige zorg en
behandelwensen

Marijke van Dongen, huisarts
Kaderarts Ouderengeneeskunde

Huisartsenpraktijk
Severen

Waarom deze bijeenkomst?

Samen nadenken over mogelijkheden in de laatste levensfase

- Heeft u al eens nagedacht over 'het einde' ?
- Hoe ga je dit gesprek aan met je naasten en je dokter?
- Hoe leg je dit vast?
- Welke opties zijn er?

Stelling 1

‘Als ik 90 jaar ben en niet veel meer kan wil ik toch worden opgenomen op de intensive care van het ziekenhuis.’

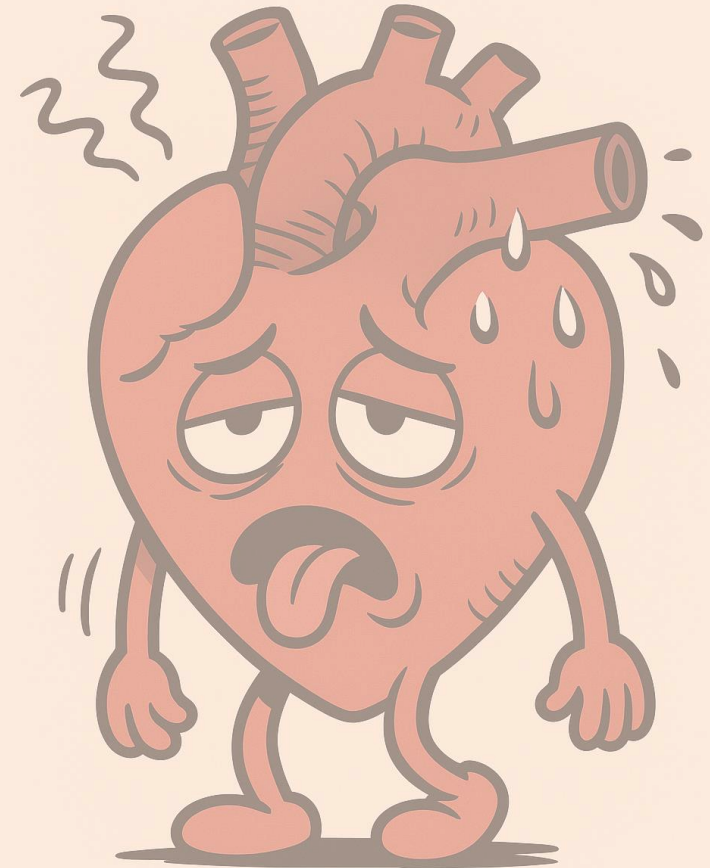
Ja (groen)/Nee (rood)

Stelling 2

‘Je bent 75 jaar, je hebt longkanker en je krijgt een hartstilstand. Wil je dan nog gereanimeerd worden?’

Ja (groen)/Nee (rood)

Stelling 3

'Je bent 85 jaar, je gebruikt bijna geen medicatie, je voelt je vitaal, maar krijgt een hartstilstand. Wil je nog gereanimeerd worden?'

Ja (groen)/Nee (rood)

Stellingen

- Niet iedereen denkt hier hetzelfde over
- Niet iedereen staat hetzelfde in het leven
- Iedere beslissing is een juiste beslissing, maar je kunt niet iets eisen
- Er zijn veel meer zaken om over na te denken!!

4 vragen

- Wat vindt u *belangrijk* in uw leven?
- Welke *ervaringen* heeft u met ernstige ziekte en dood?
- Wat is voor u *kwaliteit* van leven?
- Als u heel ernstig ziek bent/wordt wat is dan belangrijk?

Zo lang mogelijk leven of zo kwalitatief mogelijk leven zelfs als het leven dan korter duurt?

In gesprek over de laatste levensfase

- Wat is voor u belangrijk in de laatste fase?
- Welke rituelen zou u willen doen?
- Welke religieuze waarden vindt u belangrijk?
- Waar bent u bang voor?
- Waar wilt u sterven en wie zijn daarbij?
- Wat betekent sterven voor u?
- Of een vraag die voor u belangrijk is!

Wensen in de laatste levensfase

U kunt nadenken over:

- Reanimeren
- Ziekenhuis en IC opname
- Euthanasie

Keuzehulp: <https://www.thuisarts.nl/keuzehulp/verken-uw-wensen-voor-zorg-en-behandeling>

Reanimeren?

- Wat doe je bij een hartstilstand
- Hoe ouder je wordt, hoe slechter de uitkomst
- Echter medisch is steeds meer mogelijk
- **Maar hóe kom je er uit?**

Stelling

“Na een reanimatie heeft een 75-plusser 25% kans dat deze zonder ernstige restschade het ziekenhuis verlaat.”

Ja (groen)/Nee (rood)

Uitkomst na reanimatie buiten het ziekenhuis

	overleving
algemeen	6,7 – 8,4 %
> 70 jaar	4,1%

- Toenemende leeftijd → kleinere kans op overleven na reanimatie
- Neurologische restschade: Van alle gereanimeerde 60-plussers heeft slechts **5,6 %** geen of weinig restschade

Praktische zaken

Sommige mensen kiezen voor:

- Reanimatiepenning
- Lidmaatschap Nederlandse Vereniging voor Euthanasie

Opname op de IC

- Ondersteunen van de belangrijkste lichaamsfuncties
- Gespecialiseerde artsen en verpleegkundigen
- Zonder IC opname waarschijnlijk overleden
- Kans op overlijden bij opname op de IC blijft groot
- Bij bepaalde operaties soms een nachtje op de IC vanwege bewaking → andere situatie!

Stelling

‘Palliatieve zorg is alleen voor mensen die nog maar een paar weken te leven hebben’

Ja (groen)/Nee (rood)

Wat is palliatieve zorg?

- Voor mensen met een levensbedreigende ziekte
- Voor mensen met chronische ziekte met een langzame achteruitgang
- Gericht op comfort (kwaliteit van leven)
- <https://overpalliatievezorg.nl/>

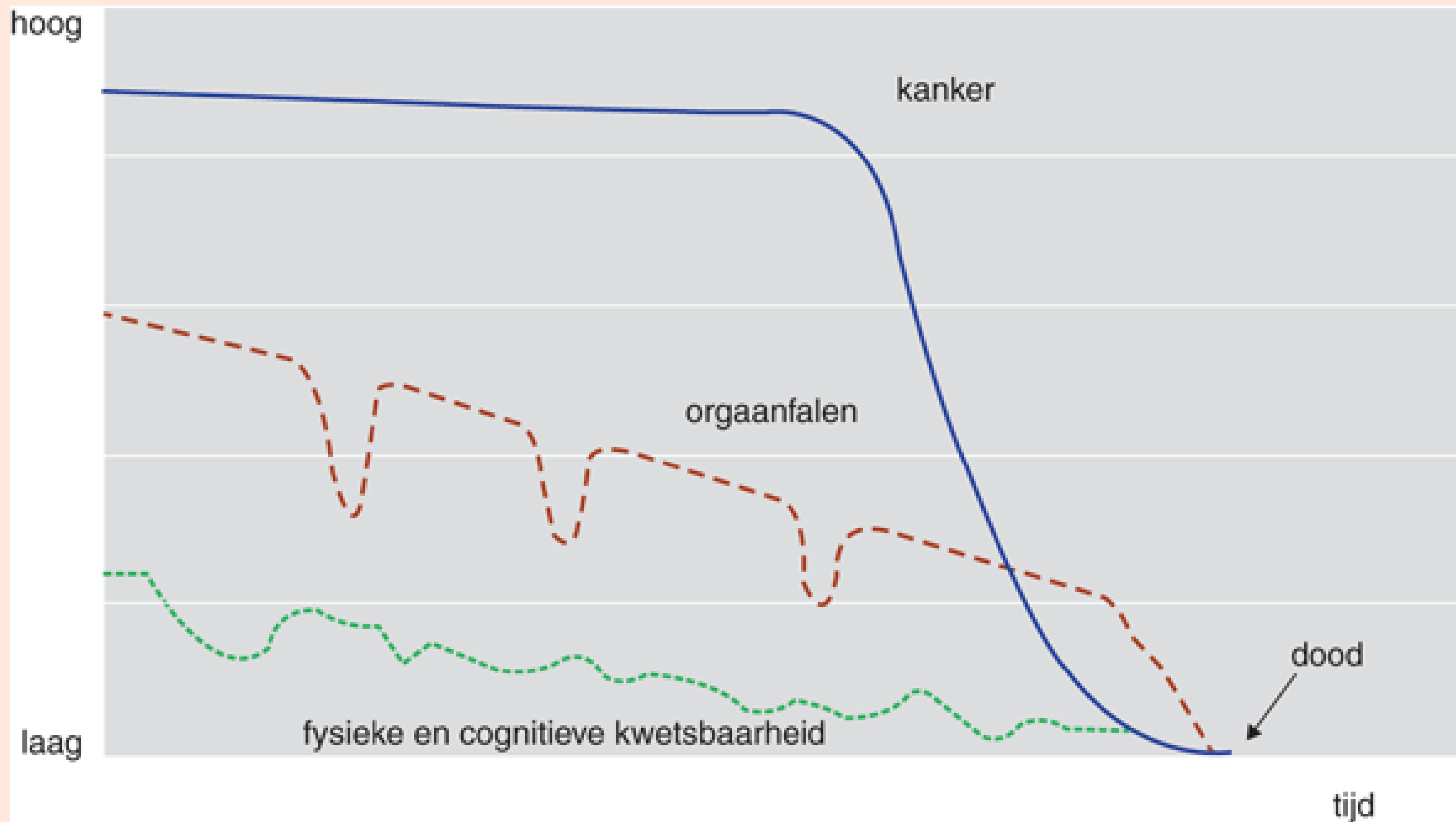
Oude concept

Nieuw zorgconcept

Palliatieve/ondersteunende zorg

Lichamelijk

Hoe ga ik om met pijn?

Welke behandeling
wil ik nog?

Wie helpt mij bij
lichamelijke klachten?

Psychisch

Hoe ga ik om met mijn
verdriet?

Hoe ga ik om met mijn
angst of somberheid?

Bij wie kan ik terecht?

Sociaal

Wie kan mij ondersteunen
bij financiële problemen?

Kan ik nog
thuis blijven wonen?

Hoe onderhoud ik
mijn contacten?

Zingeving

Wie ben ik (nog)?

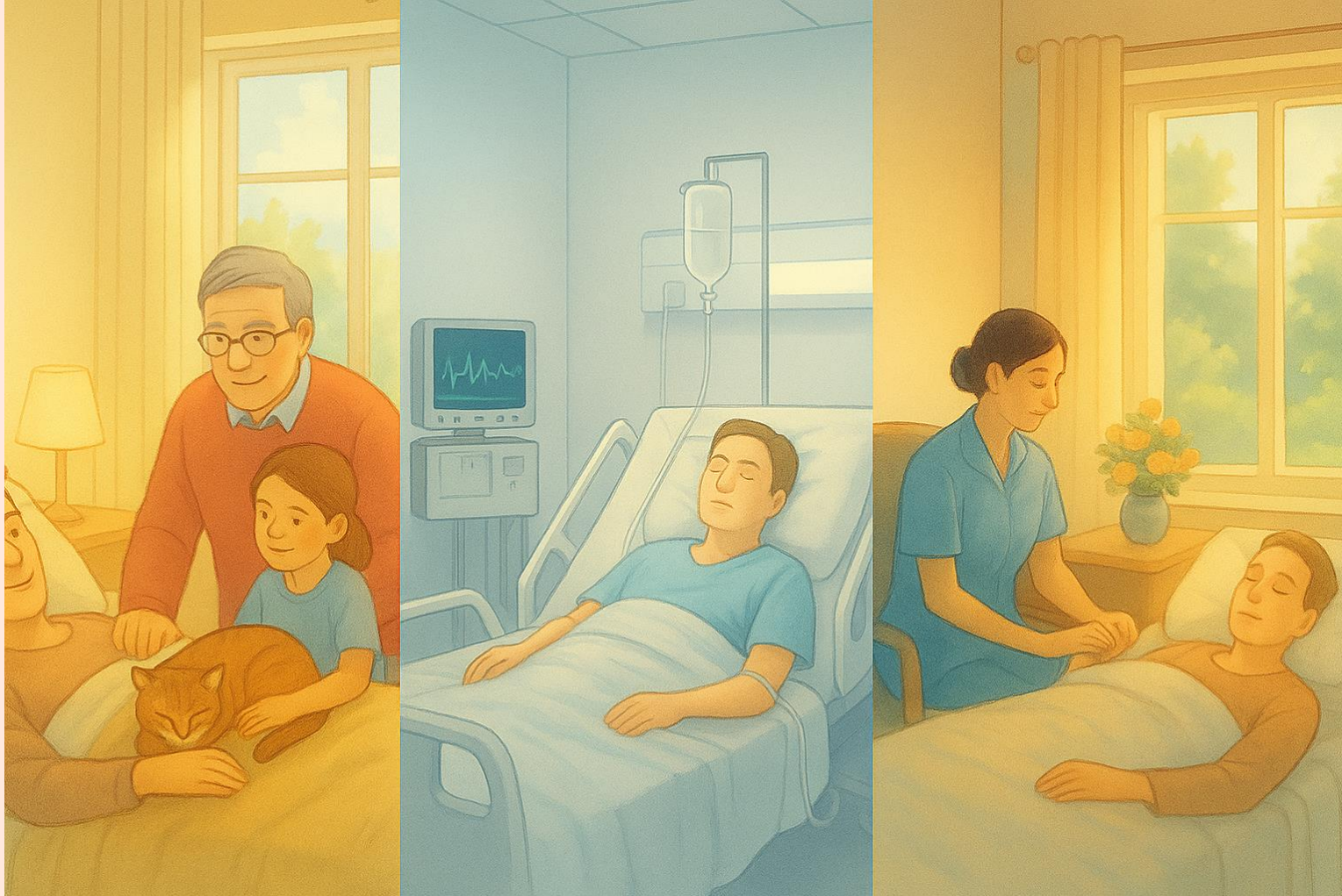
Wat gebeurt me?

Wie/wat inspireert mij?

**Palliatieve
benadering**

Waar wilt u sterven?

Voorbeelden van andere wensen

- Geen behandeling meer in het ziekenhuis als de kans op verlies van zelfstandigheid groot is?
- Starten of stoppen met bepaalde geneesmiddelen?
- Weefseldonatie?
- Lichaamsdonatie aan de wetenschap?

Praten met uw naasten en de arts

- Bespreek op tijd uw wensen
- Plan voldoende tijd
- Neem iemand mee
- Schrijf van tevoren uw vragen op
- Breng naasten op de hoogte van het gesprek
- Recht op informatie & Recht op niet weten

Wilsverklaring

- Behandelverbod
- Niet reanimeren
- Niet beademen
- Niet dialyseren
- Geen levensverlengende handelingen
- Aanwijzen van een vertegenwoordiger / volmacht
- Euthanasie verzoek
- Orgaandonatie / ter beschikking stellen lichaam

Wilsverklaring maken

- Schriftelijke verklaring of aantekening in uw medisch dossier
- Het hoeft NIET via de notaris! (testament en financiële zaken: wel naar de notaris)
- Uw wensen en uw wilsverklaring kunt u altijd veranderen
- Geen garanties!

Kern van het verhaal

- Centrale vraag: Wat is belangrijk voor u in de laatste levensfase?
- Ga op tijd in gesprek. Dat kan ook als u nog niet ziek bent.
 - **In gesprek met naasten**
 - In gesprek met uw arts
- Palliatieve zorg is langer dan de laatste weken of maanden

Folders

